

Sygn. akt III USK 108/22

POSTANOWIENIE

Dnia 5 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania M. J. i W. J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 5
kwietnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się W. J. od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Rzeszowie
z dnia 3 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 27/21 III AUz 5/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującego się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 3 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 27/21 Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację odwołujących się M. J. i W. J. od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu z 23 listopada 2020 r., sygn. akt III U 2161/19, którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie z 26 sierpnia 2019 r.

Decyzją z 26 sierpnia 2019 r. nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie ustalił, że W. J. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu od 2 listopada 2011 r.

jako pracownik u płatnika składek „W.” M. J. w M., a zadeklarowane składki na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne z tego tytułu są nienależne. Jednocześnie organ rentowy stwierdził, że W. J. jako osoba współpracująca z M. J., prowadzącą pozarolniczą działalność „W.” M. J. w M. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu od 2 listopada 2011 r. z oznaczoną szczegółowo podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyli płatnik składek M. J. prowadząca działalność gospodarczą pod firmą „W.” w M. jak i ubezpieczony W. J., reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, wnosząc o jej zmianę poprzez uchylenie jej w całości, stwierdzenie bezprzedmiotowości postępowania w sprawie podlegania przez W. J. jako osoby współpracującej z M. J. prowadzącą działalność pozarolniczą „W.” obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i umorzenie postępowania oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z 23 listopada 2020 r., sygn. akt III U 2161/19 Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu, oddalił odwołanie wnioskodawców, przy zasądzeniu od każdego z nich na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych po 90 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację wyroku Sądu Okręgowego wnieśli odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 11 i art. 13 pkt 5 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266); art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za nieuzasadnioną w konsekwencji oddalając ją.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w pisemnym uzasadnieniu kontrolowanego orzeczenia Sąd Okręgowy wskazał w jednoznaczny sposób dowody na których oparł poczynione w sprawie ustalenia, akcentując, że odwołujący się nie wykazali,

iż nie pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym, jak i że Władysław Jarosławski nie współpracował przy prowadzeniu przez jego małżonkę działalności gospodarczej poczynawszy od 2 listopada 2011 r. Wyjaśnił przy tym powody dla których odmówił wiarygodności zeznaniom M. J., konfrontując je z zeznaniami innych świadków jak i jej samej, w tym z dowodami z dokumentów. Podkreślić należy, że słuchani w sprawie świadkowie będący pracownikami „W.”, za wyjątkiem syna odwołujących się D. J., nie posiadali wiedzy na temat osobistych stosunków między małżonkami. Z kolei ich syn w swych zeznaniach wskazując na wspólne zamieszkanie ze swym ojcem od 2010 rok, a więc od okresu poprzedzającego formalne zatrudnienie W. J. w firmie prowadzonej przez jego żonę, zaakcentował, że nie ma wiedzy, czy odwołujący się faktycznie codziennie przebywał w jego domu ani nawet, czy przechowywał tam wszystkie swoje rzecz. Również świadek A. P. o okolicznościach takiej wiedzy nie miała, skoro jak zeznała od 1997 r., kiedy to skorzystała z usług firmy M. J., spontanicznie tylko kilkukrotnie, dwa – trzy razy, odwiedziła ona ją w jej mieszkaniu przy ul. [...] w M., bez skonkretyzowania kiedy te odwiedziny miały miejsce, a to w sytuacji, gdy odwołujący się, jak i ich syn, zgodnie przyznali, że W. J. często przed 2010 r. przebywał za granicą. Sama zaś okoliczność, że po usunięciu zaistniałej u niej awarii podwoziła ona wnioskodawcę do P., gdzie mieszkał jego syn, faktu odrębnego zamieszkania małżonków, a przy tym prowadzenia przez nich odrębnych gospodarstw domowych nie potwierdza. Przy takim materiale dowodowym, prawidłowo oceniony został przez Sąd Okręgowy, fakt zameldowania stron pod różnymi adresami, jako okoliczność nienegująca ich wspólne zamieszkanie. Na okoliczność tę nie sposób również uznać za wiarygodne zeznania samych stron, skoro nie poddają się one próbie konfrontacji z zeznaniami świadków, a to tak w aspekcie prowadzenia przez nich odrębnych gospodarstw domowych – wobec dowodzonego przez nich odrębnego zamieszkiwania - jak też w zakresie faktycznych czynności wykonywanych przez W. J. w firmie prowadzonej przez M. J.. Przy ich konfrontacji z zeznaniami świadków, w tym zeznaniami ich syna, który zaprzeczył twierdzeniom matki, aby w firmie wykonywał zasadnicze dla jej istnienia czynności, a przy tym nie miał on wiedzy o stanowisku na jakim jego ojciec został w firmie matki zatrudniony, czy ze zgromadzonymi w sprawie dowodami z dokumentów, które to potwierdzają wspólne

zamieszkiwanie stron pod jednym adresem, mimo ich zameldowania pod różnymi adresami, dowody te nie mogły w tym zakresie zostać uznane za miarodajne. Sąd drugiej instancji stwierdził również, że nie bez znaczenia dla poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych było, że bez wsparcia osoby obeznanej z tematyką z zakresu profilowej działalności firmy prowadzonej przez M. J. nie byłoby możliwe prowadzenie i utrzymanie na rynku takiej działalności. Udzielone w tym zakresie przez M. J. swemu mężowi zaufanie przybrało wymierną postać pełnomocnictwa udzielonego notarialnie w dniu 3 listopada 2015 r. do prowadzenia tak naprawdę wszelkich spraw związanych ze zgłoszoną przez nią działalnością gospodarczą, co pozwala z kolei na przyjęcie, że to właśnie wnioskodawca w pełni wspierał wnioskodawczynię w prowadzonej działalności. Nadmienić należy, że taki też zakres faktycznie wykonywanych przez W. J. czynności rysuje się z zeznań świadków będących pracownikami firmy prowadzonej przez M. J. złożonych zwłaszcza przez A. M., H. S., czy A. C. , które to zeznania prawidłowo ocenione zostały przez Sąd Okręgowy przez pryzmat zeznań złożonych przez nich w trakcie postępowania przed ZUS, a z których to wynika, że W. J. był postrzegany jako ich zwierzchnik, nie zaś jako szeregowy pracownik, co potwierdzają również zeznania T. I.. Ta kontaktując się z wnioskodawcą postrzegała go jako osobę uprawnioną do reprezentowania firmy „W. ” prowadzonej przez M. J. w zakresie której faktycznie wówczas działał, zamawiając m.in. usługę organizacji bankietu firmowego, czy też zamawiając posiłki abonamentowe dla pracowników tej firmy.

Mając na uwadze powyższe nie sposób, zdaniem Sądu Apelacyjnego, podzielić sformułowanego w apelacji zarzutu naruszenia prawa procesowego w kontekście art. 233 k.p.c., skoro apelujący przywołaną na tę okoliczność argumentację, ograniczającą się w istocie do przedstawienia własnych wniosków wyprowadzonych z przeprowadzonych w sprawie dowodów w szczególności zeznań świadków czy z dowodów z dokumentów, bez wykazania, iż te wyprowadzone przez sąd pierwszej instancji były niemożliwe do przyjęcia w świetle zasad doświadczenia życiowego, zasad logicznego rozumowania, czy w końcu treści wskazanych konkretnie przez apelujących dowodów.

W ocenie Sądu drugiej instancji, jak najbardziej prawidłowa ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyprowadzone na tej podstawie

wnioski sprowadzające się do konkluzji, iż wnioskodawca Władysław Jarosławski w dowodzonym okresie faktycznie spełniał kryteria do uznania za osobę współpracującą z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, a to w świetle treści art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, skutkowało podzieleniem przez ten Sąd oceny prawnej sprawy przyjętej przez Sąd Okręgowy, w żadnej mierze nie dopatrując się, aby ocena ta była wadliwa, co w treści apelacji podnoszą wnioskodawcy.

Sąd odwoławczy, odnosząc się do poniesionego w treści wniesionego przez wnioskodawców środka odwoławczego zarzutu przedawnienia, wskazał, że jak słusznie podnosi to organ rentowy, zarzut ten nie może odnosić się do stwierdzenia tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, stąd jako nieuprawniony na tym etapie postępowania, nie mógł uznany zostać za skuteczny.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się W. J. w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) oraz pkt 2 (potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na fakt, że:

1) istnieje potrzeba wykładni art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 11, art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 5, art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, budzących poważne wątpliwości, które zostaną przedstawione w dalszej części w uzasadnieniu skargi kasacyjnej,

2) niezależnie od tego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: „czy ubezpieczony z tytułu umowy o pracę opłacający składki obowiązkowe jako pracownik może być uznany za niepodlegającego obowiązkowi ubezpieczenia jako pracownik od dnia zawarcia umowy i uzyskania statusu pracownika, czy też z dniem uprawomocnienia decyzji organu rentowego ustalającego podleganie obowiązkowi ubezpieczenia z innego tytułu w sytuacji, kiedy umowa o pracę jest nadal ważna. W przypadku odpowiedzi, że od dnia uprawomocnienia decyzji o niepodleganiu ubezpieczeniu jako pracownik i

podleganiu z innego tytułu np. jako osoba współpracująca obowiązkowi ubezpieczenia z tytułu współpracy obowiązek ten powstaje począwszy od następnego miesiąca po uprawomocnieniu.”.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. o odmówienie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania, wnoszę o oddalenie skargi kasacyjnej w całości;
2. wnoszę o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego

dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Strona skarżąca nie wykazała, aby w niniejszej sprawie występowało istotne zagadnienie prawne. W skardze kasacyjnej nie zawarto jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby przemawiać za faktem, że sformułowane w niej zagadnienia mają charakter istotnych zagadnień prawnych. Sam sformułowanie pytania, na które miałby odpowiedzieć Sąd Najwyższy nie oznacza jeszcze, że w sprawie

rzeczywiście występuje istotne zagadnienia prawne. Natomiast pytania, które zostały przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wskazują na to, aby dotyczyły rzeczywiście kwestii wywołujących poważne wątpliwości natury prawnej.

Zgodnie natomiast z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecnictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecnictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze

względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Pełnomocnik skarżącego w ogóle nie uzasadnił tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Abstrahując od faktu, że odesłanie w tym zakresie do uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej nie jest właściwe, ani wystarczające, bowiem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno stanowić wyodrębnioną część skargi kasacyjnej, odrębną od uzasadnienia jej podstaw, to nawet w uzasadnieniu podstaw skargi nie przedstawiono jakiegokolwiek argumentacji, która mogłaby przemawiać za uznaniem, że wskazane przepisy budzą poważne wątpliwości interpretacyjne.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).